

Nieuwbouw gymzaal; een complex proces

Op het moment dat een gymaccommodatie van een school voor nieuwbouw in aanmerking komt is het belangrijk dat de sectie of de docent LO precies en gedetailleerd weet wat voor accommodatie straks wenselijk is. Een accommodatie die volledig tegemoet komt aan de activiteiten die op dat moment binnen de vaksectie worden aangeboden, maar die ook flexibel kan meegroeien met de ontwikkelingen binnen de lichamelijke opvoeding van de komende tijd. Het proces van begin tot eind.

Door: Len van Rijn

Juist bij aanvang van dit proces dient zich een unieke kans aan om de onderwijsvisie tegen het licht te houden en de toekomstige situatie naar eigen inzicht in te vullen. Om optimaal de kansen te kunnen benutten die dit proces met zich meebrengen is het van belang dat de gymsectie duidelijk voor ogen heeft wat hun visie op bewegingsonderwijs is, wat de activiteiten zijn die hieruit voortvloeien en wat de benodigdheden daarvoor zijn. Sterker nog, het is van belang dat de directie van de school op de hoogte is van deze visie en deze ook onderschrijft. Of de gemeente of het schoolbestuur nu bouwheer is, de directie is de belangrijkste beslissingsbevoegde partner van de sectie richting gemeente, architecten en bouwbegeleidingsdiensten.

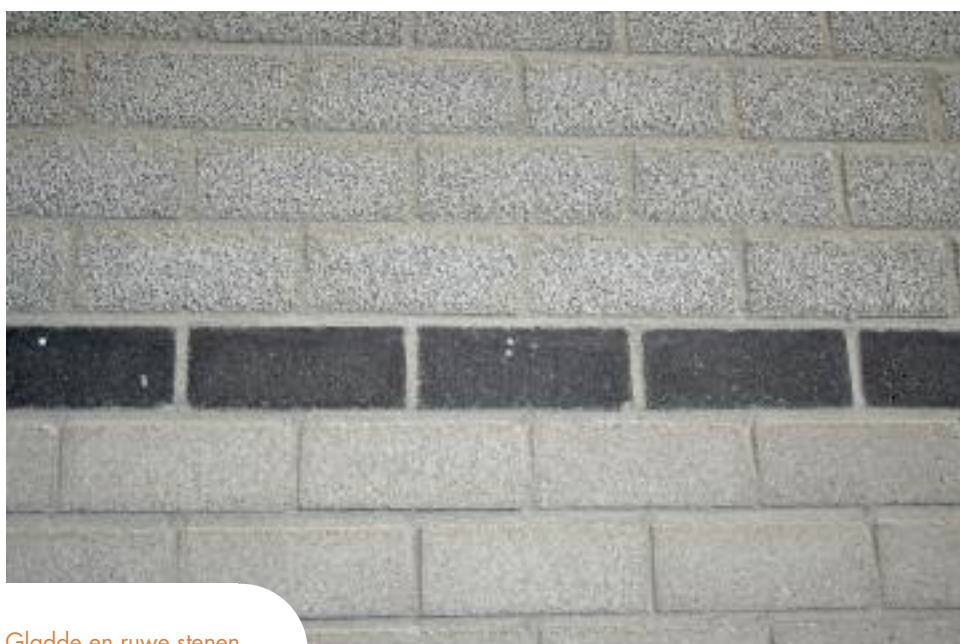
Bouwheerschap

Zoals hierboven gesteld is de directie de spil voor wat betreft het opstellen en effectueren van het programma van wensen en eisen in de bouwvoorbereidende fase. Indien de directie het bouwheerschap zelf heeft aanvaard, bepaalt het zelf, natuurlijk binnen de gemeentelijke bouwvoorschriften en financiële kaders, hoe het gebouw eruit gaat zien. Indien de directie het bouwheerschap heeft uitbesteed aan de gemeente zijn ook zij de gesprekspartner voor wat betreft wensen

en eisen met een beslissingsbevoegde gemeentelijke instantie. Deze laatste keuze maakt vaak de mate van invloed wat minder vanwege de meerdere schijven in de communicatie.

Pro-activiteit en uitgangspunten

De specifieke aard van ons vak en de benodigde accommodatie vereist dat de vaksectie het heft in eigen hand neemt. Bij het ontwerpen en het bouwen van een goede gymzaal is een grote mate van proactiviteit vanuit de sectie wenselijk. Dit nog naast een nodige mate van deskundigheid. Het blijkt dat er heel veel specifieke voorzieningen zijn die gezamenlijk verantwoordelijk zijn voor de kwaliteit en het gebruiksgemak. Deze proactiviteit moet voorkomen dat directies vanwege de grote hoeveelheid wensen en eisen vanuit de totale schoolorganisatie, te weinig prioriteit geven aan deze specifieke aard en eisen van een eigentijdse gymaccommodatie. Bovendien zijn er vanuit exploitatieoverwegingen vaak meerdere gebruikersgroepen met verschillende gebruikersbehoeften. Tel daarbij op dat een bouwproces niet tot de dagelijkse bezigheden behoort van een gymnastiekleraar en schooldirectie en de context is helder: het bouwen van een gymzaal is een complex proces. Het benodigde afstemmingsproces lukt helaas dan ook niet altijd even goed. Er worden nog te vaak standaard gymzalen geplaatst die op het eerste gezicht best lijken te voldoen. Echter na een aantal weken in gebruik te zijn blijkt dat veel zaken beter hadden gekund. De dan gewenste aanpassingen achteraf zijn altijd duurder dan wanneer ze opgenomen zouden zijn in de bouwopdracht. Indien alle gebruikers gezamenlijk en vroegtijdig aan de beslissers binnen het bouwproces hun wensen en eisen kunnen overleggen is het mogelijk aan veel van de soms tegenstrijdige gebruikers behoeften tegemoet te komen.

Gladde en ruwe stenen

LEN VAN RIJN

Waar voor het geld

Veel bouwbegeleidingsdiensten geven aan dat de voorziening nieuwbouw veel te weinig is om een standaard gymzaal van 252 m² (de KVLO schrijft overigens een minimale maat van 308 m² voor) te kunnen bouwen die aan alle wensen en eisen voldoet. Slim aanbesteden en opnemen van outcome specificaties in het bestek kan ervoor zorgen dat veel zaken al binnen de aanbestedingsprocedure uitonderhandeld kunnen worden. Op deze wijze krijgt het schoolbestuur waar voor het geld. Voor eigentijds bewegingsonderwijs voldoet de maat van 252 m² niet meer, zeker niet met steeds groter worden de klassen. Er zijn gemeenten die dit onderkennen. De gemeente Lelystad bijvoorbeeld onderschrijft het reeds in 2003 door de KVLO geuite standpunt dat 252m² een veel te klein functioneel oppervlak is en plust de voorziening nieuwbouw met ca. 35% op zodat zalen kunnen worden gebouwd van rond de 310 m².

(Alle) gebruikers als uitgangspunt

Zoals gezegd dient de bouwheer, wie dat dan ook mag zijn, rekening te houden met alle gebruikers van de toekomstige accommodatie. Bij multifunctionele (gemeentelijke) sportaccommodaties geldt dat zeker ook voor onderwijs. Deze MFA's zijn vaak sportgeoriënteerd vanwege de eisen van de sportverenigingen die er 's avonds gebruik van maken. Onderwijs 'stoppen we er overdag maar even bij' en de exploitatie is makkelijker sluitend te krijgen

wordt eerst alleen de zaalombouw in de bouwtekeningen opgenomen. Men ziet de inventaris als eindinrichting zonder rekening te houden met de specifiek bouwtechnische eisen van een bepaald type inrichting. Indien er later alsnog bouwtechnische aanpassingen gemaakt moeten worden om een bepaald type inrichting te plaatsen kost dit extra geld, vaak in een latere fase van het bouwproces. Juist in deze laatste fase is de post onvoorzien op de bouwbegroting al vaak opgesoupeerd aan allerlei andere noodzakelijke aanpassingen binnen het gebouw. Frustratie en een gevoel van ontkenning van de waarden van ons vak is dan binnen een sectie vaak het gevolg. Tegelijk vinden veel bouwbegeleidings instanties het, vanuit efficiëntieoverwegingen, prettig alleen met de directie te communiceren. Als het niet wordt toegestaan direct bij de planvorming betrokken te zijn, dient de directie voor dit deel van de bouwplannen constructief gevoed te worden door de vaksectie LO. Dit geldt zowel voor interne als externe nieuwbouwgymzalen. Het kost soms moeite de directie te overtuigen van het vroegtijdig inbrengen en handhaven van het aangegeven programma van eisen voor de gymaccommodatie.

Bovenstaande maakt duidelijk dat als een sectie serieus werk wil maken van invloed op de straks te realiseren voorziening er veel werk te verrichten is. Bij een gymzaal aan het schoolgebouw is de sectie hoofdgebruiker en zal de mate van invloed van de sectie

makkelijker verlopen richting directie. Gaat het om een externe MFA of een gymzaal van een andere eigenaar wordt het complexer. Zodra er enigszins zicht is op hoe de gemeente de nieuwe gymnastiekaccommodatie in de wijk wil zetten is het van belang de gebruikersgroepen bij elkaar te halen en de behoeften te bekijken. Aangezien het beschikbare budget vaak de beperkende factor is zullen veel gebruikersbehoeften op elkaar moeten worden afgestemd. Voor zalen in het PO is dat vaak lastig door de kleinschaligheid van de school en de sluitende exploitatieplicht voor de eigenaar. Bovendien zijn er vaak meerdere scholen en meerdere gebruikers binnen deze zalen. Voor scholen in het VO en mbo ligt het soms makkelijker. Door de schaalgrootte van deze scholen vullen zij meer van het beschikbare rooster en daarmee wordt de gebruikersgroep en daarmee de afstemmingsopdracht kleiner. Toch zijn er ook VO- en mbo-scholen die

gebruik (gaan) maken van multifunctionele sportaccommodaties en zijn als zodanig maar een kleine speler binnen de gebruikersgroep van deze nieuwe accommodatie. Ook dan zal het afstemmen veel extra aandacht vragen.

Correspondentie:

len.van.rijn@kvlo.nl

Alles 'vlak' tegen de muur

door een uitgebreidere bezetting. Dat onderwijs specifieke eisen heeft aan de accommodatie wordt vaak vergeten. Afstemming en goed nadenken wie er van de zalen gebruik zullen gaan maken, ook op welke manieren er onderwijs gegeven zal worden, en daarvan een vertaling maken naar de inrichting is dan ook noodzakelijk. De afstemming van de inrichtingswensen is bepalend voor veel bouwkundige randvoorwaarden die als uitgangspunt moeten dienen van waaruit een architect zijn werk zou moeten starten. Vaak zien we echter het omgekeerde. In de fase naar het voorlopig ontwerp